

ЦІВАТИЙ В.Г.,
Ректор
Дипломатичної
академії України
при МЗС України,
кандидат
історичних наук,
доцент кафедри
дипломатичної
та консульської
служби, Заслужений
працівник освіти
України

ВАЩУК Л.В.,
кандидат
історичних наук,
старший науковий
співробітник,
Дипломатична
академія України
при МЗС України

ЄВРОПЕЙСЬКА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І ДИПЛОМАТИЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ФРАНЦИСКА І ВАЛУА (1515-1547): ІСТОРИЧНО- ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

У статті проаналізовано основні напрями зовнішньої політики та особливості формування моделі дипломатії Франції на рубежі Середньовіччя та раннього Нового часу (XVI-XVIII ст.). Особливу увагу приділено інституціональному розвитку, здобуткам, проблемам і перспективам французької дипломатії та дипломатичної служби за часів правління Франциска I Валуа (1515-1547) у контексті загальноєвропейського розвитку досліджуваного періоду. Увага акцентується на національних особливостях дипломатії, ефективності дипломатичного інструментарію та мистецтві переговорного процесу ренесансного правителя Франциска I Валуа.

Ключові слова: зовнішня політика, дипломатія, інституціоналізація, дипломатична служба, модель дипломатії, Франциск I Валуа (1515-1547), Франція, Європа.

Для доби раннього Нового часу характерний об'єктивно обумовлений процес завершення інституціонального оформлення зовнішньої політики і дипломатичних служб провідних держав Європи, зокрема – Франції, Італії та Іспанії. Відповідно й постає споконвічне питання співвідношення та пріоритетності концептів «зовнішня політика» і «дипломатія». З цією проблематикою пов'язані й оцінки сучасників щодо різноманітних державно-правових форм і типів правління, інституційних політичних процесів, характеристик реальності й створення ідеалів при висвітленні завдань і практичної діяльності влади, моделей дипломатії, інститутів дипломатії, дипломатичного інструментарію тощо.

Постановка проблеми інституціоналізації зовнішньої політики є новою для історичного дослідження, відтак вимагає застосування системного аналізу та відповідної термінології, яка необхідна для виконання наукових завдань. Інституціоналізація – це перетворення будь-якого політичного явища (зокрема зовнішньої політики і дипломатії) на організовану системоустановчу інституцію. Вона є формалізованим, упорядкованим процесом з певною структурою відносин, ієрархією чи підпорядкованістю різних рівней влади й іншими ознаками організації (правила поведінки, звичаї, закони, норми, дипломатичні методи, церемоніал, дипломатичний протокол, інститути дипломатії, дипломатичний інструментарій тощо).

З кінця XV-XVI ст. у Франції, так як і в інших країнах ранньомодерної Європи, відбулися значні зміни в суспільно-політичному устрої, що проявилось в зміцненні королівської влади та інтенсифікації процесу формування національної держави. Поряд із державотворчими процесами, та як їх органічна складова, активізувалися міжнародні відносини і дипломатія, що спонукало за собою встановлення нових принципів міждержавних відносин і зовнішньополітичних стратегій [1, р.15]. Від спорадичних і несистемних місій європейські країни розпочали поступовий перехід до постійних дипломатичних представництв.

Трансформація різних сфер життя соціуму ранньомодерної Європи, у тому числі й у становленні нового формату (нових норм) міжнародних відносин, сталися під впливом гуманістичних ідей Ренесансу та Реформації, що дали могутній імпульс для розвитку всіх вимірів суспільного буття – соціально-політичного, економічного та соціокультурного. Головним «актором» на цій сцені перетворень стає індивід. Міжнародні відносини, зовнішня політика і дипломатія Франції раннього Нового часу другої чверті XVI століття уособлювалися в образі та діях французького правителя – Франциска I Валуа (1551-1547), оскільки підходи, принципи, переконання, рішення та практичні дипломатичні дії багато в чому визначали поступ французької дипломатії XVI ст., і визначили її подальший розвиток протягом XVI-XVIII століть.

Незважаючи на значну кількість праць, присвячених даній проблематиці, залишається багато дискусійних питань щодо зовнішньополітичного курсу й дипломатичної діяльності Франциска I. Адже в документальних свідченнях присутній чіткий слід від резонансності дій короля та критики

його політичних противників, що породжує неоднозначні суперечливі висновки дослідників. Найбільше це стосується оцінок значення союзу Франції з мусульманською Портою: чи були дії французького короля сумісними із усталеною моделлю християнських стосунків щодо мусульманського світу, чи не були зрадницькими по відношенню до християнської Європи. Не менш важливим у цьому контексті є й питання – наскільки цей союз був необхідним для підтримання авторитету Франції та монаршої влади.

Період правління Франциска I відзначився гострим протистоянням Франції зі Священною Римською імперією, що тривало з кінця XV по середину XVI ст. Британський дослідник Дж. Елтон резюмував позицію більшості істориків щодо Італійських воєн (1494-1559рр.), назвавши їх деструктивною та малозрозумілою дуеллю між двома висококультурними ренесансними правителями – Карлом V Габсбургом і Франциском I Валуа [2, р. 377].

Незважаючи на різні оцінки дослідників щодо цього протистояння, залишається фактом, що там, де зіткнулися зовнішньополітичні інтереси двох амбітних правителів, французький король намагався використати як традиційно звичний дипломатичний інструментарій, традиційні засоби – залучитися підтримкою впливових правителів (наприклад, англійського монарха Генріха VIII та пап римських), так і доклав зусиль для встановлення контактів з некатолицькими володарями (османами, протестантськими князями Шмалькальденського союзу), що було значним порушенням традиційного порядку середньовічного світу [3, с. 136-141].

Особливим стратегічним напрямом нової французької дипломатії стала співпраця Франциска I з Сулейманом Пишним, правителем Османської імперії. Дослідник Ж. де Ламар удало підмітив, що французький король першим відмовитися від традиційного ставлення християнського світу до турків і зробив їх активним партнером у зовнішній політиці Франції. Вибір союзником ісламської держави був досить сміливим рішенням Франциска I в умовах гострого антагонізму між європейським християнським та мусульманським світами.

Принагідно зазначимо, що саме в цей час Карл V, який позиціонував себе захисником християнського світу, був постійно зайнятий побудовою різних антитурецьких союзів та витрачав шалені кошти на боротьбу з ісламом. Зауважимо, що

Франциск I також свідомо позиціонував себе як релігійний та відданий християнській вірі монарх, про що свідчить часте вживання Франциском в ордонансах і листах титулу «найхристиянніший король» [4, р.451]. Проте Франциск I, не злякавшись осуду і звинувачень у зраді по відношенню до католицької Європи, усе ж таки, удався до спроби секуляризації зовнішньої політики, що стало яскравим проявом ментальних зрушень у його свідомості.

Безпосередньо на встановлення взаємовідносин між державами вплинув полон Франциска I після поразки французької армії в битві під Павією 24 лютого 1525 р. Мати Франциска Луїза Савойська, регент Франції під час полону короля, у 1525 році з його ініціативи направила до Порти посольство, яке, однак, так і не досягло Константинополя. Король, що перебував у Мадриді, також відрядив до султана свого агента Ж. Франкіпані з листом та усним повідомленням, які мали чіткі пропозиції – почати похід на володіння імператора, а Франція, у свою чергу, зобов'язувалась продовжувати військові дії проти Карла V. Власне, це був прецедент, що порушував середньовічну світоглядну парадигму, коли змістилися акценти уважень щодо визначення «ворога». Одночасно це був прецедент нової ренесансної політики і дипломатії, який створив саме Франциск. Французький король в інтересах своєї держави та зміцнення авторитету «короля-лицаря», запросив одвічних ворогів християнського світу мусульман для боротьби з особистим противником, католицьким володарем [5; 6, р. 183].

У контексті вищевикладених подій дуже цікавим є лист-відповідь султана, написаний на початку 1526 р. до Франциска I, який свідчить не тільки про те, що французький король звертався до Константинополя з проханням допомогти звільнитися з полону, але й, попри завуальований дипломатичний стиль, дозволяє зробити припущення в зацікавленості самої Порти в подібному союзі. Так, султан пише: «Ви Франциск, король країни Франції, через вашого вірного агента Франкіпані, звернулися з листом у мою Порту, притулок правителів; також ви передали через нього деякі усні доручення, поінформували нас, що ворог заволодів вашою країною, і що ви самі в цей момент знаходитеся в полоні, і ви звернулися сюди за допомогою та засобами для вашого звільнення» [7, р.117].

На перший погляд незрозуміло, чому султан називає Карла V ворогом, який «заволодів вашою

країною». Адже відомо, що суттєвих територіальних утрат, окрім герцогства Бургундії, Франція на той момент не понесла. Але саме це і був прозорий натяк/посил Карлу V і, одночасно, політичне виправдання майбутньої турецької агресії. Адже хоча документ не містить відомостей про конкретну допомогу, Сулейман I у дипломатичній формі дав зрозуміти свою безпосередню зацікавленість у військовій підтримці Франції: «Наші славні предки і наші відомі попередники (нехай Господь освятить їхні могили) ніколи не переставали воювати, для того щоб відбити ворога і підкорити нові території. Ми також йдемо їхніми слідами. Ми постійно завойовували провінції та сильні неприступні фортеці. І вдень, і вночі наші коні осідлані, наші шаблі напоготові».

Дійсно, обіцянка, як показали наступні події, наповнилася грізним змістом. У 1526 р. султан почав похід на Угорщину, розбив під Мохачем чесько-угорські війська, а в 1529 р. навіть погрожував Відню, оплоту династії Габсбургів. Не залишався в боргу й Франциск I, який запустив на зимівлю мусульманських піратів у гавань Тулон, що дозволило їм грабувати іспанські судна – католицький флот.

Подальший розвиток французько-османських відносин викликає певні розбіжності в думках дослідників. Так, учений Ж. де Ламар доводить, що в 1528 чи 1529 рр. Франциск I направив до Сулеймана свого основного агента Східної Європи Антоніо Рінкона, який, досягнувши дипломатичного успіху, повернувся до Франції в 1530 р. Дослідник називає місію Рінкона успішною, адже її наслідком стали турецькі облоги Відня. Натомість британський історик Р. Кнехт вважає, що візит королівського посланця до Османської імперії відбувся в липні 1530 р., тобто після штурму Відня. Проте обидва історики погоджуються, що ця дипломатична місія в Константинополі значно зміцнила цей союз [8, р. 453-454; 9, р. 224].

Новим поштовхом до поглиблення співробітництва Франції з Портою було чергове загострення відносин з імперією Карла V в 30-х рр. XVI ст. Зовнішня політика і дипломатія французького короля цього періоду мала яскраво виражений світський характер. Зрілий монарх, політик і дипломат, Франциск I, у протистоянні з Карлом V, укорте відставив на другий план релігійний фактор та вступив у переговори з ворогами імператора протестантськими князями.

Невдоволені політикою Карла V, курфюрст Іоанн Саксонський, ландграф Гессенський Філіп,

Ернст Люнебургський, Вольфганг Ангальтський, граф Мансфельдський та уповноважені від багатьох німецьких міст, створили 25 грудня 1530 р. в гессенському містечку Шмалькальден оборонний релігійно-політичний союз проти католицьких князів та імператора, до якого приєдналось шість князів, два графа і одинадцять міст, у тому числі – Бремен і Магдебург.

Сформована доволі потужна воєнно-політична опозиція крім релігійних питань розглядала й проблему захисту територіального суверенітету. У травні 1532 р. Франциск I підписав договір з герцогами Баварськими, курфюрстом Саксонським, Філіппом Гессенським та іншими, який передбачав військову взаємодопомогу. Згодом, задля досягнення успіху в протистоянні з Карлом V, французький король уклав у 1534 р., безвідповідальний, з католицької точки зору, альянс з князями Шмалькальденського союзу, що знову містив умови щодо взаємної військової допомоги.

Одночасно Франциск I вів переговори з англійським королем Генріхом VIII. Не виключено, що Франциск з метою налагодження стосунків з Англією використав момент, коли Генріх розірвав відносини з Ватиканом та оголосив себе главою англіканської церкви. Саме восени 1532 р. між Францією та Англією був укладений Лондонський договір, згідно з яким монархи зобов'язувалися надавати один одному допомогу в разі війни однієї зі сторін з імператором.

Також, у жовтні цього ж року в Булоні пройшла зустріч правителів, ключовою темою якої були вже не відносини з Карлом V, а питання турецької загрози та спільне протистояння їй. Необхідно відзначити, що Франциск не планував починати військові дії проти Сулеймана, проте це не завадило йому залучитися підтримкою Англії. До того ж, відзначимо, що Франциск у виборі англійського короля союзником зовсім не керувався релігійною приналежністю.

Іншим напрямом дипломатичної діяльності Франциска I були стосунки з папством. У 1533 році Катерина Медічі вийшла заміж за молодшого сина Франциска I, дофіна та майбутнього французького короля Генріха II Валуа (1547-1559). Цей шлюб сина короля Франції з племінницею Юлія Медічі, відомого з 1523 р. як папа Климент VII, дав поштовх зближенню між двором Фонтенбло і Ватиканом.

Тонка дипломатична гра французького короля та Папи Римського в ході протистояння з імперато-

ром знайшла своє відображення у вірші «Пасквіно», написаного придворним поетом Франциска I Мелленом де Сан-Желе. Назва вірша доволі символічна. Римський чоботар на ім'я Пасквіно, що проживав у місті на початку XVI ст., писав сатиричні антипапські памфлети та приклеював їх уночі до напівзруйнованої давньогрецької статуї. З часом статуєю, що стала символом свободи слова, назвали Пасквіно.

Очевидно, М. де Сан-Желе продумано обирає таку назву для свого твору, наперед готуючи читача до сатиричної оповіді. Троє гравців Король (Франциск I), «романський пастор» або ж «святий отець» (Климент VII) та «Государ германський» (Карл V) змагаються між собою. Описуючи їх дії поет вживає терміни, що використовувалися в грі в карти, прирівнюючи політику і дипломатію до картярства, де кожен робить свою ставку «змагаючись за Італію» та очікує ходу суперника. У той час як Папу Римського поет зображує більш розважливим і не піддає різкій критиці, імператора він саркастично називає «Цезарем», який «очікує з блідим обличчям» і, дивлячись на свою карту, «боїться» ходу противника.

Після смерті папи, у 1534 р., Франциск почав розглядати нові комбінації дипломатичних домовленостей і політичних союзів, які б могли зміцнити його становище. Не дивно, що погляд монарха знову впав на Османську імперію, яка вже не один раз проявляла бажання співпрацювати з Францією. Маючи намір отримати підтримку найнебезпечнішого ворога імператора, у 1535 р. король відправив до султана свого посла Ж. де Ля Форє (Jean de La Forêt, de la Forest). Французький посол, відвідавши Туніс, у травні 1535 р. прибув у супроводі Шарля де Маріяка, який служив при ньому секретарем, та Гюйома Постеля до Константинополя.

Ж. де Ля Форє, окрім своєї дипломатичної діяльності, був відомий сучасникам як знавець давніх мов, а також мав контакти з багатьма європейськими гуманістами того часу. Принагідно відзначимо, що де Ля Форє став першим постійним послом Франції при дворі султана, а після смерті в 1537 р. його місце зайняв А. Рінкон.

У посланні, врученому де Ля Форє султану, Франциск I знову підтвердив своє бажання встановити мир, однак, тут же поскаржився на те, що його намірам перешкоджають дії Карла V. І тому король просив у Сулеймана надати Франції субсидії на 1 млн. золотих екію і допомоги турецького флоту. При цьому наголошувалося, що спільні дії

проти імператора краще вести в Італії, де він найбільш вразливий і безпорадний. Вибір Франциска I цілком логічний, адже саме Італія стала каменем спотикання між французькою та імператорською коронами та ареною бойових дій протягом не одного десятиліття років.

Переговори, в яких брав активну участь особистий радник Сулеймана, перший візир Ібрагімпаша, тривали більше півроку. Наслідком став перший офіційний договір між християнською Францією та мусульманською Портою. Слід звернути увагу, що в самому тексті документа вказана дата 1535 р. Проте згодом французьким дослідником М. де Аммером було уточнено шляхом перехресної перевірки з іншими джерелами, що договір підписано трохи пізніше – у лютому 1536 р.

Зміст та умови договору, на перший погляд, не були націлені проти третіх держав. Згадуючи попередні усні домовленості, що виникли в 1526 р, сторони відзначили давність їх співпраці. Хоча в документі обумовлюється політична й військова взаємодопомога, але ніде не вказано, що союз спрямований проти Карла V. Тобто основні домовленості, про які свідчать дії учасників. Саме за посередництва А. Рінкона велися переговори між Портою та Францією у 1539 р., під час чергової активізації відносин між державами.

І хоча основним офіційним досягненням для Франції були вигідні умови торгівлі з Османською імперією (торговим і економічним відносинам у документі приділяється найбільша увага), але, все ж, не це питання було метою укладення договору. Як показали подальші події, у ході чергової війни Франциска I з імператором, Порта активно підтримувала Францію у морських військових кампаніях.

Отже, можемо говорити, що нові принципи та напрями французької зовнішньої політики, і відповідно – дипломатичний інструментарій, стали наслідком світоглядної трансформації короля. Проте необхідно з'ясувати ще одне питання: як став можливим процес секуляризації свідомості самого Франциска I. Для кращого розуміння заявленої проблеми необхідно здійснити аналіз свідчень сучасників короля. Про дипломатичну місію де Ля Форє згадує у своїх мемуарах невідомий парижанин, що жив у часи правління Франциска I [10, р. 440]. Автор не був наближеним до двору короля, про що свідчить саме джерело, проте він уважно слідував за політичним життям країни і старанно описав все, що бачив на власні очі або ж чув від таких самих простих людей. Згадка в щоденнику

про стосунки короля з османами, у першу чергу, указує на те, що ці відносини набрали широкого розголосу серед французів, а отже не приховувалися королем.

Сучасник Франциска I повідомляє, що в кінці грудня 1534 р. до Франції прибуло турецьке посольство та поїхало у Шательро, де на той час перебували король і королева. Згодом разом з королем вони приїхали до Парижа. Зрозуміло, що проста і мало поінформована людина, не надто розуміючись у тонкощах дипломатичної гри, сприйняла цю подію в міру свого світосприйняття. Парижанин інформує: «Галас був, коли вони прибули від Турка для того, щоб укласти союз із Королем через шлюб, і щоб охрестити себе та свого сина, на що Король відправив до Туреччини месє де Ля Форє з вищеназваним послом, всього їх було близько дванадцяти чоловік». Хоча автор відмічає, що ця подія викликала значний резонанс у суспільстві, проте він відтворює звичну середньовічну модель міжнародних відносин: союзи між державами зміцнюються династичними шлюбами; співпраця з мусульманським володарем можлива лише у разі прийняття ним християнства, а хрещення його сина мало стати запорукою «чистого» потомства від майбутнього шлюбу. У такому трактуванні Франциск, направляючи до Константинополя посольство, виступає ще й християнським місіонером [11; 12].

Таким чином, парижанин або навіть не уявляв якоїсь іншої форми співпраці з мусульманським правителем, або ж прикривав дії монарха, розуміючи, що відправка посольства до Порти з метою укладення союзу, певною мірою дискредитує Франциска як «найхристияннішого короля». Невідомий автор визнав, що такий формат співпраці є неприйнятним ні для християнської Європи, ні для пересічного паризького обивателя. Незважаючи на те, яке із цих двох припущень більш вірогідне, явною є різниця між світоглядними парадигмами пересічного містянина, такого як цей невідомий парижанин, та ренесансного правителя Франциска I, відкритого до всього нового, нехай неприйнятного для більшості.

Співпраця Франциска I, короля великої християнської держави, з мусульманською Портою не залишилася непоміченою і в європейському суспільстві. 17 квітня 1536 р. Карл V виступив у Ватикані перед новим Папою Римським Павлом III (1534-1549) та колегією кардиналів з доповіддю, яка була спрямована проти Франциска I Валуа, та

яка є яскравою ілюстрацією сприйняття подібної зовнішньої політики і дипломатії елітарною частиною суспільства. Імператор, як лідер християнсько-католицького світу, викрив «зрадницькі» відносини французького короля з Османською імперією. Даний «союз лілії та півмісяця» викликав негативний резонанс у суспільстві, але ніхто із впливових суб'єктів міжнародних відносин XVI ст. не приймав ніяких санкцій щодо Франції. Крім того, у 40-х роках, в останній період свого правління, король продовжував використовувати контакт з протестантськими князями задля зміцнення своїх зовнішньополітичних позицій та дипломатичного авторитету.

Цілком очевидно, що співпраця Франції як з османами, так і з німецькими князями, була прямим наслідком боротьби двох могутніх європейських династій, Габсбургів і Валуа, за гегемонію в Європі, у ході якої Франциск I керувався не стільки традиційними підходами, скільки діяв з розрахунку на користь французькому королівству. Офіційний титул Франциска I – «Божою милістю король Франції» доповнився принципом: «Король є імператором у своєму королівстві», а тому не залежить від зовнішніх сил (папи чи імператора) [13, р. 48-54; 14; 15].

Отже, Франциск I Валуа (1515-1547) вступає в дипломатичну, військово-політичну та економічну взаємодію з правителями різного віросповідання. Король ставить державні справи на перше місце, посуваючи на другорядні позиції релігійний фактор. У зовнішній політиці монарха чітко відчуються віяння нового часу, відхід від середньовічних норм взаємодії суб'єктів міжнародних відносин. Ігноруючи антагонізм між християнським

Заходом і мусульманським Сходом, Франциск I демонструє власну зовнішньополітичну позицію та дипломатичні погляди, очищені від релігійних середньовічних переконань.

Також хотілось би зазначити, що останніми роками стає все помітнішою тенденція до превалювання в наукових дослідженнях тематики узагальнюючої, глобальної тощо. Але не слід забувати і про локальну, регіональну та країнознавчу проблематику. Саме тому розуміння напрямів та змісту сучасного цивілізаційного процесу не можливе без усвідомлення базових історичних типів та основних форм традиційно-історичних усталених соціокультурних і політико-дипломатичних систем в аспекті їх зміни під впливом викликів сьогодення. Адже історія дипломатії залишила нам немало свідчень, коли те, на що тривалий час не звертали уваги, призводило до суттєвих змін в історико-політичному розвитку не лише окремих регіонів, окремих держав, але й цивілізацій та суспільств у цілому. Ключ до вирішення конфліктів сьогодення – цілком ймовірно, що варто шукати також і в історичній площині та в дипломатичному досвіді минулих століть.

На рубежі XV-XVI століть відбувається генеза інституціональних процесів нової зовнішньої політики і дипломатії, які знайдуть своє виявлення протягом доби раннього Нового та Нового часу. Одним із впливових політико-дипломатичних акторів і фундаторів цих процесів стала Франція, саме її модель дипломатії слугували взірцем для створення та ефективного впровадження дипломатичного інструментарію у всіх державах Європи досліджуваного періоду.

ПОСИЛАННЯ:

1. Doucet R. *Étude sur le gouvernement de François I-er dans ses rapports avec le Parlement de Paris (1525-1527)*. – Alger-Paris, 1926.
2. Elton, G. R. *The New Cambridge Modern History*. – New York, 2004. – Vol. 2: *The Reformation, 1520-1559*.
3. Ціватий В.Г. Інституції та дилеми європейської дипломатичної практики доби раннього Нового часу (XVI-XVIII ст.) / В.Г. Ціватий // *Науковий вісник Дипломатичної академії України при МЗС України*. – К.: ДАУ при МЗС України, 2016. – Вип. 21. – Частина I. – Серія «Історичні науки». – С. 136-141.
4. De Lamar J. *The ottoman Turks in sixteenth century French diplomacy* // *TheSixteenth Century Journal*. – 1985. – Vol. XVI – № 4.
5. Flassan G. *Histoire générale et raisonnée de la diplomatie française, ou de la politique de la France, depuis la fondation de la Monarchie, jusqu'à la fin du règne de Louis XVI* / G. Flassan. – Paris, 1811. – Т.1-2.
6. Jouanna A. *La France du XVI siècle. 1483 – 1598*. – Paris, 2006. – P. 183.
7. *Négociations de la France dans le Levant. Correspondances, mémoires et actes diplomatiques*. – Paris, 1848. – Т. I.
8. De Lamar J. *The ottoman Turks ...* – P. 453-454.
9. Knecht R. J. *Francis I*. – Cambridge, 2005.

10. Journal d'un bourgeois de Paris sous le règne de François premier (1515-1536). – Paris, 1854.
11. Bennassar B., Jasquart J. Le XVI-e siècle / B. Bennassar, J. Jasquart – Paris, 1972.
12. Sée H., Rebillon A. Le XVI siècle / H. Sée, A. Rebillon. – Paris, 1934.
13. Henry VIII and Francis I: the final conflict, 1540-1547. – Leiden, 2011.
14. Dumont J. Corps universelle diplomatique du droit des gens. – Amsterdam, 1726 / J. Dumont. – Т.3-4.
15. Циватый В.Г. Институционализация дипломатической службы европейских государств на рубеже Средневековья и раннего Нового времени: теоретико-методологический аспект / Вячеслав Циватый // Codrul Cosminului. – 2012. – Т. XVIII. – No. 2. – P. 287-294. (Румыния).

Tsivatyi V., Vashchuk L. European Foreign Policy and Diplomatic Skills of Francis Valois (1515 - 1547): Historical and Institutional Dimensions / Diplomatic Academy of Ukraine under the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine

The basic directions of foreign policy and diplomacy features of the formation model of France in the late of Middle Ages and early Modern period (XVI-XVIII century) is analyzed at the article. Particular attention is given to institutional development, achievements, problems and prospects of French diplomacy and the diplomatic service during the reign of Francis I Valois (1515-1547) in the context of European development studying period. Attention is paid to national characteristics diplomacy, efficiency diplomatic instruments and art negotiations Renaissance ruler Francis I Valois.

Keywords: foreign policy, diplomacy, institutionalization, diplomatic service, diplomacy model, Francis I Valois (1515-1547), France, Europe.

Циватый В. Г., Ващук Л. В. Европейская внешняя политика и дипломатическое мастерство Франциска Валуа (1515-1547): историко-институциональное измерение / Дипломатическая академия Украины при МИД Украины

В статье проанализированы основные направления внешней политики и особенности формирования модели дипломатии Франции на рубеже Средневековья и раннего Нового времени (XVI-XVIII вв.). Особое внимание уделено институциональному развитию, достижениям, проблемам и перспективам французской дипломатии и дипломатической службы во времена правления Франциска I Валуа (1515-1547) в контексте общеевропейского развития исследуемого периода. Акцентируется внимание на национальных особенностях дипломатии, эффективности дипломатического инструментария и искусстве переговорного процесса ренессансного правителя Франциска I Валуа.

Ключевые слова: внешняя политика, дипломатия, институционализация, дипломатическая служба, модель дипломатии, Франциск I Валуа (1515-1547), Франция, Европа.

Стаття надійшла до редакції: 28.11.2016

Рекомендовано до друку: 22.12.2016